

Јово Михаљевић

ПРОСЛАВА 25-ГОДИШЊИЦЕ ОКТОБРА У ЈУГОСЛАВИЈИ*

Народи Југославије славили су јубиларну годишњицу велике октобарске револуције и четврт вијека постојања прве социјалистичке земље у свијету у ватри другог свјетског рата и оштрој борби против фашизма. И тада, када се ратна срећа поигравала судбином човјечанства и када су Хитлерове оклопне дивизије биле на прилазима Москви и у предграђима Лењинграда, народи Југославије, вођени својом Комунистичком партијом, досљедно су бранили идеје Октобра и, према својим могућностима, уз огромне жртве и одрицања, слабили моћ фашизма од кога је пријетила опасност не само земљи совјета већ и читавом напредном човјечанству.**

У прогласу ЦК КПЈ „25-та годишњица Велике октобарске револуције“ говори се о историјату октобарске револуције и њеном значају за народе Совјетског Савеза и читавог свијета, о успјесима изградње прве земље социјализма и улози коју Црвена армија има у борби против фашизма. А затим се у осврту на народноослободилачку борбу каже:

„... Народи Југославије већ 17 мјесеци воде неједнаку и херојску борбу против свих окупатора и њихових слугу — усташа и четника свих длака. Народи Југославије, који воде ту тешку и крваву борбу, поносе се тиме што заједно са народима Совјетског Савеза доприносе и свој део за спас човечанства од фашистичког мрака, поносе се тиме што се боре раме уз раме са херојском Црвеном армијом, са народима Совјетског Савеза против фашистичких освајача...

Срби, Хрвати, Словенци, Муслимани, Црногорци, Македонци и други!

Угледајте се на народе Совјетског Савеза, на њихово јединство, одлучност у борби против омражених фашистичких освајача

* Саопштење поднесено на научном скупу Октобарска револуција и народи Југославије, одржаном у Котору 24—28. октобра 1967. године.

** Многа од докумената која смо користили, нарочито прогласи партијских руководства, налазе се, умножени на разним језицима, у разним архивама у земљи. За ову прилику наводимо само по једну од постојећих сигнатура.

ча, угледајте се на њихово непомућено братство и јединство у одбрани њихове велике социјалистичке домовине, тековина Велике Октобарске Социјалистичке Револуције. Станите сви као један, без обзира на политичке погледе, веру и народност у један свеопшти Народно-ослободилачки фронт ради одбране наше независности, слободе и опстанка...

Поводом 25. годишњице Велике Октобарске Револуције наши народи и Народно-ослободилачка партизанска и добровољачка војска упућују своје пламене поздраве народима Совјетског Савеза, чврсто решени да заједно са њима устрају до коначне победе у борби против фашистичких освајача и њихових слугу¹.

У прогласу ЦК СКОЈ-а „Младој генерацији свих народа Југославије“ записане су и ове ријечи:

... Омладино Југославије! Млади радници, сељаци и интелектуалци! Млади партизани и партизанке!

Нека на дан највећег празника ваше совјетске браће и свег напредног човјечанства, на дан 25-годишњице Велике октобарске револуције, ваше мисли и ваши пламени поздравни буду упућени народима велике земље социјализма...

Чврсто јединство омладинских редова, оружано братство омладине Југославије и Совјетског Савеза, мудро вођство наше Комунистичке партије у немилосрдној борби против свих непријатеља народа — то је гаранција слободе и твоје сутрашњице.

С нама су наша руска браћа, с нама је непобједива Црвена армија, с нама су све слободољубиве снаге свијета. Наш је пут тежак — али побједа ће бити наша!²

У чланку „Четврт вијека од Великог октобра“, Тито пише о значају октобарске револуције и успјесима совјетске земље у изградњи социјализма, а затим истиче:

... Двадесет пету годишњицу Велике октобарске револуције народи Совјетског Савеза славе у знаку натчовјечанске борбе против фашистичких освајача. Двадесет и пет година реакција капиталистичког свијета ковала је уроту за уништење земље социјализма, двадесет и пет година изграђивали су народи Совјетског Савеза своју земљу, да би данас све своје тековине, па и своју крв и животе, ставили у службу читавог напредног човјечанства. Шта би било данас од поробљених народа и читавог напредног човјечанства, да нема Совјетског Савеза и његове непобједиве Црвене армије, која готово читав терет рата против фашистичких освајача носи на својим леђима?

... Сваки успјех херојске Црвене армије радосно одјекне у срцима наших народа и бораца Народно-ослободилачке партизанске и добровољачке војске Југославије. Сваки успјех наше партизанске и добровољачке војске радосно одјекне у срцу читавог совјетског народа. Народи Југославије, заједно са својом

¹ АИРПЈ, фонд ЦК КПЈ, 1942, бр. 561.

² „Борба“, год. VII, бр. 24—25, од 7. новембра 1942.

Народно-ослободилачком партизанском и добровољачком војском поносе се што могу у овој данашњој црној ослободилачкој борби допринијети свој дио за спас човјечанства, што су савезници са великим народима Совјетског Савеза и херојском Црвеном армијом“.³

Ширењем устанка, јачањем оружаних снага револуције и већом постојаношћу ослобођених територија створени су услови да се прослава Октобарске револуције 1942. године у Југославији изведе шире и свечаније него у претходној, 1941. години.

Централни комитет КПЈ, користећи се искуством прославе из претходне године, издао је, поред Прогласа, и посебно Упутство, којим се указује на могућност припреме разноврсних облика прославе.

„... Прослављати 25-годишњицу Октобарске револуције“, каже се у писму, „значи данас припремати масе за борбу и побједу. Због тога прослава мора имати широки масовни карактер.

Програм прославе треба, углавном, да се креће у овим оквирима.

1. — У току недјеље прије 7. новембра треба одржати два предавања (у селу, општини, граду или војној јединици — најбоље у батаљону) о Октобарској револуцији. Предавања треба да буду сљедећа:

а) историјат саме револуције

б) свјетско-историјски значај револуције...

Уочи 7. новембра, увече, паљење вазре на брдима, на висовима, а у градовима или мјестима скупинама села бакљаде... Послије бакљаде митинг. На мјестима гдје се митинг може одржати и по дану, без опасности од авијације, треба га одржати на сам дан 7. новембра. Поред митинга бригада треба да одрже и смотре, уколико то дозвољавају војне могућности. Митинзи треба да обухвате веће војне јединице, најбоље цијеле бригаде или одреде.

Митинге треба припремити и организовати, исписати пароле, направити транспаренте, организовати скупне доласке итд.

На митинзима треба да буде више краћих говора...

7. новембра увече треба одржати приредбе, гдје год је то могуће. Програм тих приредби мора бити свечан и везан за Октобарску револуцију, изградњу социјализма и данашњи отачествени рат. Наравно, да се при томе мора водити рачуна и о актуелним проблемима народно-ослободилачке борбе која може успјешно да се води и да побиједи само због тога, што је велика социјалистичка република створила снагу која се могла ставити на чело те борбе“.⁴

Из документације може се видјети да су покрајинска и обласна партијска руководства у духу прогласа и упутства ЦК вршила интензивне припреме за извођење прославе у част двадесет пете годишњице Октобра.

³ Исто.

⁴ АИРПЈ, фонд ЦК КПЈ, 1942, бр. 545.

Тако, Покрајински комитет КПЈ за Србију шаље свим партијским руководствома материјале везане за 7. новембар, да би их они умножили у својој техници, растурили у народ и користили у припреми програма. ОК КПЈ за Срем са своје стране у писму партијским организацијама и комитетима указује да се материјали за реферате о Октобру налазе у листу „Наша борба“ и да прославе треба извести конспиративно у односу на окупатора, али уз присуство што већег броја мјесног становништва.⁵

Апипроп Централног комитета КП Хрватске послао је Пошвереништво ЦК КПХ за Загреб и другим руководствома на терену директивно писмо са упутством како да што свечаније изведу прославу, указујући им на потребу масовних скупова уочи годишњице, организацију такмичења у част Октобра и потребу популаризације Октобра путем штампе — све у циљу појачане мобилизације за даљу борбу.

Проглас о значају Октобарске револуције и потреби да се и народи Косова и Метохије: Шиптари, Срби, Црногорци и други све масовније дижу у борбу против окупатора издао је 7. новембра и Обласни комитет КПЈ за Космет.⁶

У прогласу Централног комитета КП Словеније као и у прогласу који је поводом 25-годишњице октобарске револуције издао Извршни одбор Освободилне фронте словеначког народа указује се на свјетско-историјски значај догађаја који су се четврт вијека раније одиграли у Совјетском Савезу говори се о јуначкој борби Црвене армије за одбрану тековина Октобра и позива се словеначки народ на борбу против окупатора.⁷

Руководство КПЈ за Босну и Херцеговину истиче у свом прогласу да народи Совјетског Савеза прослављају дан велике октобарске револуције у знаку одлучујућих побједа над фашистичком Њемачком, у исто вријеме када и народ Босне и Херцеговине појачава напоре за извојевање што скорије побједе,⁸ а у упутству Покрајинског комитета СКОЈ-а за Босну и Херцеговину указује се да за систематско политичко васпитање младих треба, поред осталог, користити у што већој мјери проглас Партије и СКОЈ-а и друге материјале везане за дан Октобра.⁹

ПК КПЈ за Црну Гору и Боку издао је такође, у духу директиве ЦК КПЈ, упутство свим окружним комитетима како да организују прославу, што су ови пренијели даље, на остала руководства и организације.¹⁰

⁵ АИРП Србије, ОК КП Зајечар, бр. 10; исто, ОК КП Срем — 32; АВИИ к. 1963, бр. 6/4; АПК СКС за Војводину, бр. 78, 3005, 3419, 2896.

⁶ АПК СКЈ за КМ, к. 6/26, бр. 111.

⁷ АПК СКС, окружнице ЦК КПЈ и ЦК КПС 1942, бр. 1509; исто, леци ЦК КПЈ и ЦК СКС, 1942; *Slovenski poročevalci, Ljubljana*, ЦП, од 14. новембра 1942.

⁸ АИРП Сарајево, леци, прогласи 1942, бр. 1038.

⁹ Исто, бр. 1098.

¹⁰ АИИ Титоград, бр. 12714/II — 1—49 (42).

Из широко вођене и сачуване преписке нижих партијских руководстава може се пратити активност на терену да се упутство и директиве о прослави Октобра што досљедније спроведу у живот.¹¹

Нешто оскуднија су документа у којима се износе подаци о самом току прослава, али и на основу постојећих може се стећи слика о овим манифестацијама. Навешћемо неке од тих манифестација у неколико крајева у земљи.

На подручју Котарског комитета КПХ за Вељун у част Октобра одржани су зборови и састанци за општину Перјасицу — у Кестенику код школе, у Коранском селу, Приммишљу, Скраду, Вељуну, Трипињаку, Домјенић брду, Дњаку и Радић Брду. Омладинском митингу у Одићу, код Удбине, на коме се говорило о значају октобарске револуције, било је присутно око 300 омла-

¹¹ Навешћемо неке примјере:

На састанку проширеног Пленума ОК КПХ за Личу, посебна тачка дневног реда била је посвећена организацији прославе, а у писму овог комитета руководством партије на терену и команди IV одреда, затим командама подручја и народноослободилачким одборима, истиче се историјски значај октобарске револуције за човјечанство и разрађују се упутства за прославу. Извјештавајући ЦК КПХ о припремама за прославу, ОК КПХ ва Личу наводи да су формирани посебни одбори за прославу, да су Проглас о Октобру примили, умножили и послали свим руководством на терену и да ће чланови ОК лично присуствовати многим зборовима у котаревима, да је обезбијеђено правовремено истицање парола, паљење кријесова и друге манифестације — (Архив ИХРПХ — Загреб КП, бр. 230/41, 730/37, 230/40, 230/38, 230/45, 230/46). У директивном писму ОК КПХ за Хрватско Приморје указује се на потребу одржавања митинга, састанака и предавања, затим на истицање парола и писање у штампи као и на такмичење које у част Октобра треба организовати за прикупљање зимске одјеће и другог за партизане. У писму ОК КПХ за Карловац — Котарском комитету КПХ за Суњ указује се, поред осталог, да резултате у акцији сакупљања добровољних прилога за НОВ треба јавно истицати на зборовима. Исти ОК позива партијски биро батаљона „Кљука“ да повећа борбену активност у част прославе 25-годишњице октобарске револуције. Котарски комитет КПХ за Вељун јавља ОК-у Карловац о великим припремама за прославу, а комитет из Војнића га извјештава да се приводе крају припреме зборова у Војнићу, Перни и Крњаку и да су у истом циљу одржани састанци са народом по селима њиховог котара. И у Карловцу је формиран посебан одбор за прославу, у који су ушли чланови ОК, а и Округлни одбор АФЖ је разматрао питање свога ангажовања у прослави (АИХРПХ, КП, бр. 267/222, фасц. ОК КПХ за Карловац кут. 190, фасц. I, фасц. II, фасц. III). ОК КПХ Бриње шаље директиве котарским комитетима да од најбољих агитатора и пропагандиста оснују приређивачке одборе за прославу, да по селима одрже најмање по 2 предавања, и то по једно са темом „Историјат револуције“ а друго „Свјетско-историјски значај саме револуције“ и обезбиједе остале видове прославе. Техника ОК КПХ за Крапину послала је повјереништву ЦК КПХ за Загреб чланак о октобарској револуцији; партијска ћелија Мосећког одреда пише Драгу Пицићу о припремама које врши за прославу; агитпроп ОК Макарске тражи од мјесне организације у Макарској да за припрему програма који ће извести у част 25-годишњице Октобра пошаље четири другарице да употпуне хор; ОК КПХ за Брач — Хвар обраћа се свим организацијама, повјереницима и партијцима на терену са захтјевом да пошаљу предлог како да се организује прослава у округу, а Павле Грегорић сугерира у једном писму Звонку Бркићу како да свечаност поводом Октобра буде

динаца и омладинки. На територији котара Госпић, Кореница, Удбине, Лапац и Прачац одржана су предавања о Октобру у присуству великог броја грађана, док су у селима Клашњици, Г. Фркашићу, Белом Пољу, Веднишћу, Љубову и Михаљевцу — поред говора прочитани и прогласи ЦК КПЈ и ЦК КПХ.

У ослобођеним насељима Црне Траве: Јовановцу, Степановцу, Црвенковцу, Самчекићу, Поповцу, Млацишту, Острозубу, Банковцу, Козилу, Тодоровцу и другима, одржана је у присуству Василија Змајевећа и Славољуба Петровића, чланова ОК КПЈ за Црну Траву, заједничка прослава Октобра у којој су поред народа учествовали црнотравски и бугарски партизани. На терену ОК КПЈ Јајце агитациони и пропагандни рад у октобру и новембру био је претежно усмјерен на припреме за прославу и на саму прославу Октобарске револуције итд.¹²

што потпуније изведена (АИХРПХ — Загреб, КП, бр. 177/118, 42/123, 124/1583 и 325/5591; Архив Центра за историју Р. П. Сплит, ОК Сплит, без броја; ОК Макарска, без броја). ОК КПЈ за Јајце, уз реферат који је припремио, шаље Обласном комитету КПЈ за Босанску крајину извјештај о припремама које је спровео за прославу 7. новембра, како на терену, тако и у војним јединицама, а Обласни комитет је пред партијске организације поставио задатак да обавезно прораде говор Тита, одржан 7. новембра приликом предаје заставе Првој пролетерској бригади, као и реферат Стаљина поводом 25-годишњице револуције — (АИРП — Сарајево, документи НОР-а, 1942, бр. 911; АВИИ, к. 1965, бр. 19/2). Још почетком октобра Добривоје Радосављевић инструктор ЦК КПЈ у Македонији, обратио се ЦК са питањем да ли ће поводом Октобра издавати проглас, јер они у Македонији, како је изложио, предвиђају да издају летак, да изведу акције и организују конференције везане за прославу 7. новембра. Министарство унутрашњих послова и народног здравља Бугарске обратило се нешто касније циркуларним писмом свим обласним и околиносним управницима у коме их упозорава на будност и предузимање одговарајућих мјера у циљу спречавања евентуалних акција које се на терену, према ономе што је пренијела радио-станица „Христо Ботев“, могу очекивати (АИНИ — Скопје, кн. 6, бр. 63, стр. 172—175; Исто, фонд: Околински управител Охрид, бр. 12821/2—XI—1942).

Припреме за прославу Октобра интензивно су спровођене и у војним јединицама. Штаб Прве пролетерске бригаде, на примјер, упутио је преко „Борбе“ у част Октобра позив осталим бригадама на такмичење (Борба, год. VII, бр 24—25 од 7. новембра 1942). Наравно, такмичење се односило у првом реду на извођење оружаних акција против окупатора и квислинга. Стога су и наредбе за извођење акција већином изричито биле написане у том духу, као на примјер наредба Прве бригаде Хрватске од 6. новембра за напад на Слуњ у којој се одређено каже: „Акција за Слуњ предвиђена је као прослава наших бригада за 7. новембра“ (АВИИ, к. 800, бр. 6/1 и 33/2; к. 801, бр. 20/2; Зборник НОР-а, том V, књ. 9, док. 16; Бихаћка република, књ. II, 56).

¹² АИРПЈ, 1942, бр. 575; АИРП — Сарајево, Збирка док. НОР-а 1942, бр. 932; Архив Центра за историју РП — Сплит, ОК Макарска, без броја; исто, ОК Сплит, без броја; Исто ЦК КПХ за Далмацију, без броја; АИХРП — Загреб, КП — 328/6032; исто — 170/120; исто, кут 190, фасц. III; Архив ВЦК к. 1907 — 5, бр. 3/3; исто, бр. 36/3; исто, бр. 18/4; исто, бр. 23/3; исто, бр. 34/3; исто бр. 5/4; Радомир Костадиновић, прослава Октобра у Црној Трави 1942, прилог у рукопису, стр. 3; АИРПЈ, фонд ЦК КПЈ, 1942, бр. 616; АЦК ЗК Словеније, бригада 1942, бр. 5711; исто, бр. 5727; исто бр. 5737; Зборник НОР-а VII, том VI, књ. 4, док. бр. 90; АИЗД Љубљана, НОР, фасц. 219/II, тач. 4а; исто, бр. 219; АВИИ к. 1907—5, бр. 6/15, 27/3, 26/3, 5/15, 36/16 и 28/3.

Свим овим прославама заједнички је манифестациони карактер спољен преко митинга, затим путем паљења ватри по брдима и планинама и на друге начине, углавном у духу упутства ЦК КПЈ.

Као на терену, у ослобођеним селима и градовима, двадесетпетогодишњица Октобарске револуције прослављена је и у војним јединицама. Најчешће су те прославе биле заједничке манифестације војске и народа. Но, виши штабови партизанских јединица издали су посебне дневне заповијести поводом годишњице Октобра у којима су истицали понос партизана што се боре на страни прве земље социјализма у свијету — чеда октобарске револуције. „Партизани Хрватске поносни су“ — каже се у дневној заповијести Главног штаба НОВ Хрватске — „да се боре раме уз раме са храбрим војницима и партизанима Црвене армије, својом браћом по крви и оружју против заједничких непријатеља“. У дневној заповијести Главног штаба НОВ Словеније истиче се захтјев да се популарише заједнички циљ борбе коју воде Совјетски Савез и словеначки и остали партизани Југославије, а затим се каже: »Mi slovenski partizani, si na dan obletnice Velike proleterske revolucije še krepkoje zaobljubujemo, da ne bomo preje odložili orožje iz rok, dokler ne bo poslednji okupator izgnan iz naše lepe slovenske domovine in dakler ne bo poslednji belogardist uničen na naših tleh. Za vzgled hrabrosti, požrtvovalnosti in discipline kaj nam bo hrabra in nepremogljiva Rdeče armada in junački sovjetski partizani«. ¹³ Посебном наредбом Главног штаба НОВ Словеније стављено је у налог штабовима бригада и одреда да се дневна заповијест прочита пред борцима свих чета и да се у јединицама организују у част Октобарска предавања и митинзи. ¹⁴

У склопу прославе двадесетпетогодишњице Октобра посебно мјесто заузимају акције јединица Народноослободилачке партизанске и добровољачке војске Југославије, тј. њихови напади на веће или мање утврђене гарнизоне и посаде окупатора и квислинга, диверзије на саобраћајницама, кидање ТТ линија итд. Сачувана архивска грађа указује на бројне оружане и диверзантске акције које су у разним крајевима земље изведене крајем 1942.

¹³ АЦК ЗК Словеније, бр. 5051, бр. 5050, 5052.

¹⁴ АИЗДГ — Љубљана, НОБ, фасц. 1/Г—3. „Јесен 1942“, кореспонденција Едвард Кардељ и Борис Кидрич, докуменат бр. 89.

у част прославе Октобарске револуције.¹⁵ Може се рећи да су, као одговор на дневну заповијест друга Тита за 7. новембар, све акције у овом периоду изведене у част Октобра, али многе су под паролом Октобра изричито извођене. Изразити примјер ових последњих, како по иницијативи за акцију која је потекла од Врховног штаба тако и по размјеру ангажовања партизанских снага, представљао је напад на Бихаћ који се завршио ослобођењем овога града.

У заповијести Оперативног штаба НОП и ДВ за Босанску Крајину за овај напад од 31. октобра дају се, сходно наређењу Врховног штаба, детаљни задаци, а у уводном дијелу заповијести се каже: „Тај Ваш јуначки подвиг био би највеличанственији и најдостојнији поздрав нашем јуначком Врховном штабу, био би најдичније пружање руке херојима Стаљинграда и свим борцима јуначке Црвене армије на велики дан 25-годишњице Октобарске револуције...“¹⁶

Велика пobjеда партизана при ослобођењу Бихаћа обиљежена је посебном похвалом Врховног команданта од 6. новембра 1942. борцима, командирима, командантима и политкомесарима I, II, III, V и VI крајишке и VIII хрватске народно-ослободилачке ударне бригаде.

„...Ви сте часно извршили заповијест Врховног штаба“, каже се у похвали, „да у част 25-годишњице Велике октобарске социјалистичке револуције освојите од непријатеља град Бихаћ и осветите небројене жртве које су пале у том граду и околици од крвничке руке усташких разбојника.

... Нека ваша срца буду испуњена мржњом против издајника наших народа, а поносом што се борите раме уз раме са херојском Црвеном армијом против фашистичких освајача за бољу и срећнију будућност нашег народа.

¹⁵ Навешћемо неке од тих акција.

Јединице Четвртог батаљона Шесте Хрватске НО бригаде нападе су италијански воз који је наишао на разрушену пругу између жељезничких станица Гомлирија и Хрељина, на прузи Огулин — Ријека, и наниле непријатељу губитке од 20 мртвих и рањених. Први батаљон Пете партизанске бригаде Хрватске напао је 7. новембра у с. Јашевици, код Глине, Први батаљон домобранске Друге брдске бригаде, убио 11, а заробио 6 непријатељских војника и запленио 7 пушака, 1 митраљез, 1 пушкомитраљез и 1 аутомат, за шта је и похваљен. Десетина партизана напала је из засједке пругу од око 300 италијанских војника који су покушавали да са Козјака, изнад Кашттел Старог, скину црвену заставу истакнуту у част Октобра. Том приликом погинуло је 12 Италијана, а више их је рањено. Котароки комитет СКОЈ-а за Црквеницу организовао је мање диверзантске акције и окојевци су порушили телефонске стубове између Трибља и Црквенице. Између села Батајница и Сурчина, код Земуна, мјесне десетине партизана посјекле су кошу између 6. и 7. новембра 30 телеграфско-телефонских стубова. (АВИИ, к. 102—Б, бр. 44/2 и 13/1; к. 831, бр. 4/3; к. 1467—А, бр. 13/10; к. 15, фа НДХ, бр. 8/1—9; к. 102—13, бр. 25/1; к. 1492, бр. 47/4; к. 102—Б, бр. 44/2; к. 56 „Зборник“ Т. V/9. 174, италијански фонд; к. 71, бр. 51/6—11, фонд НДХ).

¹⁶ АВИИ, к. 1961 А, бр. 8/6; Зборник НОР-а VII, том IV, књ. 7—170.

Честитам вам ову највећу досадашњу вашу побједу и желим нове успјехе у вашим будућим бојевима“.¹⁷

„Борба“ је ту побједу пропратила чланком: „ОСЛОБОЂЕЊЕ БИХАЋА — ОКТОБАРСКА ЧЕСТИТКА НАШИХ ПАРТИЗАНА СОВЈЕТСКОЈ БРАЋИ“, у коме, између осталог, преноси саопштење Врховног штаба НОП и ДВЈ о резултатима битке:

„Непријатељски губици износе: 550 мртвих међу којима се налази 20 официра. Заробљено је 850 непријатељских војника и 20 официра, поджупан и више других усташких функционера.

Заплењено је 600 исправних пушака, велики број митраљеа и пушкомитраљеа, пет вагона пушчане и артиљеријске муниције, и мноштво другог ратног материјала. Наши борци на јуриш су освојили и једну хаубицу, три противтенковска топа и један брдски топ.

Наши губици у овим борбама износе 50 мртвих и 80 рањених...“¹⁸

У саопштењу које је Оперативни штаб НОП и ДВ за Босанску Крајину издао 7. новембра 1942. говори се о успјелом нападу на Бихаћ и његову околину, о усташко-домобранским жртвама и великом ратном плијену, да би на крају овај штаб позвао све борце Крајине да устрају у великој офанзиви започетој у част празника Октобра и да ослобођење Бихаћа, чиме су највеличанственије прославили 7. новембар, искористе у даљем гоњењу и уништавању непријатеља.¹⁹

Наравно, велико славље поводом ослобођења Бихаћа пропраћено је прије свега манифестационом прославом у самом граду. У извјештају помоћника начелника Врховног штаба од 7. новембра о томе се каже: „Синоћ је одржан велики митинг у Бихаћу на коме је учествовало више хиљада грађана... Киша је лила, али сви присутни остали су до краја“.²⁰

Карактеристична манифестација у оквиру прослава које су поводом двадесетпетогодишњице Октобра вршене широм Југославије било је слање поздравних телеграма, како из војних јединица тако и из позадинских установа и организација. Телеграми су слати обично другу Титу, као на примјер онај штаба Биоковског батаљона „Вид Михаљевић“, у коме се поред осталог каже: „Док биоковски врхови свијетле од кријесова, који су запаљени у знак прославе Велике октобарске социјалистичке револуције, наше срце гори жарком љубави према теби, друже команданте, који стојиш на челу и успјешно руководиш нашом НОВ, која из дана у дан задаје смртне ударце окупатору и домаћим издајницима“.²¹

¹⁷ „Борба“ год. VII, бр. 26 од 14. новембра 1942; Зборник НОР-а, том II, књ. 1, стр. 221.

¹⁸ „Борба“, год. VII, бр. 24—25, од 7. новембра 1942.

¹⁹ АВИИ, к. 162 А, бр. 10/9; АИРП — Сарајево, зборник НОП-а, 1942, бр. 957; Зборник НОР-а, том IV, к. 5, док. 24; Бихаћка република, књ. II, стр. 63.

²⁰ Бихаћка република, књ. II, стр. 71.

²¹ АВИИ, к. 4, бр. 51/2.

Али, телеграми су слати и Црвеној армији и совјетским народима. Врховни командант Тито је у име Врховног штаба упутио Претсједнику Државног комитета за одбрану земље Стаљину поздрав у коме се каже:

„У име бораца, команданата и политичких комесара Народно-ослободилачке партизанске и добровољачке војске Југославије упућујемо пламене братске поздраве и најљепше жеље херојској Црвеној армији, партизанским одредима и читавом совјетском народу, поводом 25-годишњице велике Октобарске социјалистичке револуције.

У непрекидној, неједнакој и тешкој борби са окупаторима и домаћим издајницима ми са дивљењем пратимо херојску борбу Црвене армије и читавог народа Совјетског Савеза против највећег непријатеља човјечанства — хитлеровског освајачког фашизма и осталих бандитских хорди...“²²

А радио-телеграфиста Врховног штаба НОП и ДВ Југославије Вељко Драгичевић послао је 1. новембра 1942. радио-телеграфистима и радио-техничарима Коминтерне са којима је одржавао везу телеграм ове садржине: „10 месеци одржавамо успешно ову радио-везу. Велике су тешкоће техничке и друге, које ми савлађујемо. Будимо и даље упорни у својој дужности и доприносимо максимум у борби против крвавог фашизма. Наша веза је све чвршћа, наш циљ је исти, победа ће бити наша.

Честитам вам празник Велике октобарске социјалистичке револуције који нас надахњује на велике победе болшевичке партије“.²³

Поздрави Црвеној армији и совјетским народима нијесу изостали ни у партизанским једницама и другим установама народноослободилачког покрета на терену. Такав је, на примјер, поздравни телеграм партизанских бригада које су дјејствовале на фронту око Бихаћа. У њему се, поред осталог, каже: „Борци, командири и полит-комесари крајишких партизанских ударних бригада и VIII хрватске партизанске бригаде које дејствују на фронту Бихаћа шаљу своје пламене борбене поздраве херојској Црвеној армији, совјетским партизанима и великом совјетском народу поводом 25-годишњице велике Октобарске социјалистичке револуције. Увјеравамо вас, драги другови, да ћемо се борити заједно са вама до коначне побједе над фашистичким завојевачима — тлачитељима наших народа“.²⁴

Тако су народи Југославије славили 1942, јубиларну годишњицу Велике октобарске социјалистичке револуције, да би наредних ратних година, ношени идејом Октобра, развијали све више оружани устанак, наносили још теже ударце фашизму и обезбиједили себи стварање новог социјалистичког друштвеног поретка.

²² Билтен Врховног штаба НОВ и ДВЈ бр. 20, 21, 22 од новембра 1942.

²³ АИРПЈ, фонд КИ — депеша, 1942, бр. 260.

²⁴ АИРПЈ — Фонд КИ — депеша 1942, бр. 265.